

вмѣсто подобрене изпадалъ още по-зле. Ето защо умнитѣ хора започнали другояче да мислятъ. Тѣ разбрали, че хайдутитѣ не могатъ да освободятъ цѣлъ народъ. Ами кой да го освободи? Това може да стори самия народъ. Той трѣбва да се събуди, да се приготи, да се издигне и засили, да образува общонародна сила, която да излѣзе открито и ясно, предъ гърци и турци и да потърси законъ, право, редъ. Ако народътъ е сплотенъ, съгласенъ и работливъ, никой не ще може да го тѣпче и неговия гласъ ще бжде послушенъ отъ враговетѣ му. Право е казано, че „гласъ народенъ е гласъ Божи“. Никой не може да се противи на народния гласъ. Ама кога? Когато народътъ работи умно и съгласно, когато той изважда отъ себе си сила.

Сега ние ще разкажемъ на нашия младъ четецъ, какъ българския народъ е образувалъ сила.

Когато дошли турцитѣ, тѣ заварили народа разпокъсанъ на части, нѣмало съгласие между българитѣ и неприятелитѣ се ползували отъ това. Народътъ дълго време робувалъ безропотно, покорявалъ се на турци, слушалъ гърци и стоялъ въ простота. Изъ голѣмитѣ градове гърцитѣ обсебили църквитѣ и служели въ тѣхъ по гръцки. Българитѣ нищо не разбирали. Изъ малкитѣ градове, по селата и колибитѣ по планинитѣ било по-свободно. Тамъ нѣмало ни гърци, ни турци, но пъкъ нѣмало църкви и училища, та нашитѣ прадѣди прекарвали съвсемъ простъ животъ, не знаели ни да четатъ, нито да пишатъ, тѣ били безграмотни и безкнижни. Много рѣдко при нѣкоя църква или въ нѣкой манастиръ имало църковни училища, въ които се учили нѣкои българчета, колкото да ставатъ дякони, пѣвци и свещеници.